

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Ребрина Анатолій Арсенович

УДК 37.037:796.011.3

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
СПРЯМОВАНOSTІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
З МАРКЕТИНГУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, професор
БОРОДІН Юрій Андрійович,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», професор кафедри теорії і
методики фізичного виховання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ТИМОШЕНКО Олексій Валерійович,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, директор Інституту
фізичного виховання та спорту;

кандидат педагогічних наук, доцент
ТРЕТЬЯКОВ Микола Олександрович,
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту
України, старший науковий співробітник
відділу педагогічної освіти та підвищення
кваліфікації науково-педагогічних кадрів.

Захист відбудеться 28 жовтня 2011 року о 10.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.03 в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: зала засідань, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 26 вересня 2011 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. М. Мешко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Незважаючи на певні досягнення, які забезпечуються новою соціополітичною парадигмою, система національної освіти України характеризується ще недостатньою якістю підготовки майбутніх фахівців. Саме тому важливим й актуальним є вдосконалення професійної підготовки фахівців народного господарства, які безпосередньо впливають на економічний розвиток української держави. Особливої уваги в контексті підготовки до майбутньої трудової діяльності в умовах ринкової економіки заслуговують фахівці з маркетингу, які досліджують й аналізують співвідношення попиту та пропозиції на ринку товарів і послуг, визначають місце організації на ринку, її сильні та вразливі сторони, складають плани заходів для проведення рекламних кампаній, беруть участь у виставках готової продукції, вирішують, контролюють питання ціноутворення та інше (М. Вачевський, С. Ковальчук, Л. Шур та ін.).

Специфіка фахової діяльності маркетолога, що характеризується завантаженістю слухового, зорового та рухового аналізаторів, значною психоемоційною напруженістю, гнучкістю аналітичного та креативного мислення, умінням працювати в команді в умовах дефіциту інформації, ресурсів і часу, схильністю до інтенсивного рівня спілкування та встановлення швидких контактів з людьми різноманітних соціальних груп, висуває особливі вимоги до його професійної готовності.

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.) розглядає фізичне виховання як органічну складову цілісної системи загального виховання, що покликана забезпечувати не лише розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей, але й професійно-прикладних умінь і навичок людини.

Фахівці в галузі фізичного виховання та спорту визначають принцип взаємозв'язку фізичного виховання з трудовою діяльністю людей як один з головних у системі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів (Ю. Бородин, М. Віленський, Б. Загорський, В. Ільїніч, С. Канішевський, Р. Раєвський, М. Третьяков, Ю. Човнюк та інші).

Проте, як зазначають А. Домашенко, С. Іванов, Т. Круцевич, А. Огністий, Л. Пилипей та інші автори, у вищих навчальних закладах використовуються далеко не всі можливості фізичного виховання для підготовки студентів до майбутньої трудової діяльності, що, на думку В. Беспалько, О. Тимошенко та Б. Шияна, суттєво знижує якість професійної підготовки – одного з основних напрямів системи фізичного виховання.

Дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців на початку ХХІ століття торкаються проблеми вдосконалення професійної спрямованості процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах майбутніх фахівців різного профілю. Так, військовослужбовців досліджували Ю. Антошків, Ю. Бородин, Н. Закорко, І. Овчарук, К. Пронтенко, А. Шелепа, О. Ярмошук; дослідниками фахівців технічного профілю були В. Романчук, Н. Турчина, В. Хомич, О. Церковна;

медиків-стоматологів досліджувала А. Дяченко; інженерів-механіків – І. Смолякова; енергетиків – С. Халайджі; педагогів – О. Коломійцева, Г. Маланчук; судноводіїв – О. Подлесний; інженерів – системних аналітиків – Н. Борейко та інші.

Певні питання професійно-прикладної підготовки засобами фізичного виховання розглядалися щодо підготовки майбутніх фахівців економіко-підприємницьких спеціальностей: менеджерів досліджувала Н. Фалькова; податківців – С. Сергієнко та Е. Маляр; економістів – Н. Завидівська та С. Кальницький; фінансистів – С. Іванов. Системних досліджень щодо фізичного виховання в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців сфери маркетингу у вітчизняній науково-методичній літературі знайдено нами недостатньо.

Основними суперечностями сучасної системи професійно спрямованого фізичного виховання студентів у контексті нашого дослідження є протиріччя між: сучасними вимогами до розвитку професійно важливих якостей фахівців з маркетингу засобами професійно-прикладної підготовки та можливістю їх розвитку в існуючих змістовно-організаційно-управлінських схемах процесу фізичного виховання; зарегламентованістю процесу фізичного виховання та зростаючим інтелектуальним рівнем студентів на етапах їхньої професійної підготовки; необхідністю випереджального розвитку психофізичних і психічних якостей майбутніх фахівців з маркетингу та стримувальними можливостями їхнього розвитку за традиційною методикою викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Таким чином, роль фізичного виховання в цілісній системі професійної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг», з одного боку, і відсутність наукових досліджень щодо змісту й організації її здійснення, з іншого, зумовили вибір теми дисертації **«Організаційно-педагогічні умови забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалося відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 757 від 14.11.2003 року, який регламентує розробку навчальних програм з професійної фізичної підготовки відповідно до профілю підготовки фахівців; зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001–2005 роки Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України (номер державного реєстру 0102U005721) за темою 2.1.6 «Комплексний підхід до фізичного виховання студентської молоді»; плану науково-дослідної роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Теоретико-методичні та програмно-нормативні основи фізичного виховання учнів і студентів» (номер державної реєстрації 0107U000771). Тема дисертації затверджена вченою радою університету (протокол № 7 від 02.03.2004 р.) та узгоджена Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 27.10.2009 р.).

Мета дослідження – на основі проектування моделі професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу визначити й експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови ефективного забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг».

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

1. З'ясувати сутність і структуру професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу в процесі фізичного виховання.
2. Визначити стан професійно-прикладної підготовки студентів і програмового забезпечення цього процесу засобами фізичного виховання.
3. Виявити і теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови ефективного забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг», розробити модель професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців цієї галузі в процесі фізичного виховання.
4. Розробити й експериментально перевірити методику розвитку та формування професійно важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу, виявити компоненти, критерії та рівні їхньої психофізичної, психологічної підготовленості та функціональної готовності до професійної діяльності.

Об'єкт дослідження – процес фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови професійно-прикладної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг» у процесі фізичного виховання.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: теорія професійно-прикладного фізичного виховання, принципи системності, науковості; соціально-педагогічний, аксіологічний, акмеологічний, діяльнісний та особистісно-орієнтований педагогічні підходи, теоретичні засади педагогіки вищої школи (В. Беспалько, О. Власова, Н. Ничкало, І. Подласий, Р. Раєвський, С. Сисоєва, Х. Хеккаузен, В. Ягупов).

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз й узагальнення наукової та методичної літератури, директивних і нормативних документів, навчальних планів і програм з питань професійно-прикладної підготовки студентів вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання для визначення стану розробленості питання, проблеми, мети, об'єкта та предмета дослідження; *емпіричні* – анкетування, спостереження, тестування, експеримент, методи оцінки соматичного здоров'я, методи психодіагностики; методи *математичної статистики* – якісний та кількісний аналіз експериментальних даних і формулювання висновків для перевірки ефективності професійно спрямованого фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проведено на базі Тернопільського

національного технічного університету імені Івана Пулюя та Хмельницького національного університету. Укомплектування експериментальної та контрольної груп проводилося шляхом типологічного відбору за рекомендаціями Б. Шияна та О. Вацеби. Одна з груп (n = 26) була визначена як експериментальна, друга (n = 28) як контрольна. В експериментальній групі заняття з фізичного виховання проводилися за авторською програмою. Контрольна група навчалася за чинною навчальною програмою з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації (2003 р.).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що **вперше:**

– *обґрунтовано* сукупність організаційно-педагогічних умов забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу: усвідомлення студентами значущості професійної спрямованості фізичного виховання в майбутній професійній діяльності; проектування змісту професійно-прикладної підготовки із застосуванням засобів фізичного виховання на основі інтеграції знань і вмінь циклів дисциплін гуманітарної, природничо-наукової і професійної підготовки; комплексного застосування в процесі занять з фізичного виховання оздоровчих, рекреаційно-відновних і профілактичних засобів;

– *з'ясовано* суть і структуру професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу засобами фізичного виховання як взаємозв'язок гностичного, емоційно-мотиваційного та діяльнісно-поведінкового компонентів;

– *конкретизовано* критерії, показники та рівні психофізичної, психологічної підготовленості та функціональної готовності.

Доповнено дані про рівень розвитку (сформованості) професійно важливих якостей і здоров'я студентів на початковому етапі навчально-виховного процесу та дані, що підтверджують ефективність професійно спрямованого фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Подальшого розвитку набули теоретичні і методичні засади забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання студентів економіко-підприємницьких спеціальностей вищих навчальних закладів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на підставі освітньо-кваліфікаційної характеристики та особливостей трудової діяльності спеціаліста з маркетингу розроблено дієву професійно спрямовану навчальну програму з фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг», яка може бути використана: викладачами фізичного виховання та фахівцями сфери «Маркетингу» під час планування та проведення занять і проходження виробничої практики зі студентами вищих навчальних закладів; для підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів і для навчального курсу магістрантів спеціальності «Фізичне виховання». Розроблено методичні рекомендації для студентів спеціальності «Маркетинг» і викладачів кафедри «Фізичного виховання» щодо засобів професійно-прикладної

підготовки в процесі фізичного виховання, які спрямовані на розвиток професійно важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу.

Результати експериментального дослідження можуть використовуватися при розробці навчальних програм з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво».

Упровадження результатів дослідження. Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес з фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг» Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (довідка від 17.01.2011 р.), Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (довідка № 149 від 8.09.2010 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 106/15 від 29.01.2010 р.).

Апробація основних теоретичних, методичних та практичних результатів і загальних висновків дослідження здійснювалась на: *міжнародних наукових конференціях* «Молода спортивна наука України» (Львів, 2003, 2004, 2006, 2007), «Роль фізичної культури як вагомого фактора покращення стану здоров'я населення і модифікації стилю життя» (Івано-Франківськ, 2006), «Актуальні проблеми розвитку руху "Спорт для всіх": досвід, досягнення, тенденції» (Тернопіль, 2007), «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту» (Київ, 2011); *всеукраїнських* – «Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту» (Харків, 2005), «Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів: здобутки, проблеми та шляхи їхнього вирішення у контексті вимог Болонської декларації» (Київ, 2007), «Актуальні проблеми розвитку фізичного виховання, спорту та фізичної реабілітації» (Хмельницький, 2008); *круглому столі*: «Сучасні проблеми фізичного виховання і розвитку учнівської та студентської молоді» (м. Київ, 2009 р.), а також факультетських і кафедральних науково-методичних *конференціях* і *семінарах* Хмельницького національного університету (2003–2011 рр.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені в 13 одноосібних працях, серед яких 5 статей у наукових фахових виданнях з педагогіки та 6 – з фізичного виховання та спорту, тези однієї доповіді в матеріалах Всеукраїнської наукової конференції, 1 методична рекомендація.

Структура та обсяг дослідження. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, додатків (8), списку використаних джерел (290). Загальний обсяг роботи становить 273 сторінки друкованого тексту, з них 163 сторінки основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження, визначено його мету та

завдання, об'єкт, предмет, охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів дисертаційної роботи, описано середовище апробації та впровадження результатів дослідження в практику, наведено загальну інформацію про публікації за матеріалами дисертації, подано її структуру та обсяг.

У першому розділі **«Професійна спрямованість фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів як педагогічна проблема»** проаналізовано вітчизняну та зарубіжну науково-методичну літературу з проблеми професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання, програмового забезпечення професійно-прикладної підготовки студентської молоді із застосуванням засобів фізичного виховання, відображено особливості основних педагогічних концепцій професійно-прикладної підготовки студентів економічного фаху в процесі фізичного виховання.

Ретроспективний аналіз розглянутої літератури дозволив скласти уявлення про стан і перспективи проблеми дисертаційного дослідження. За його результатами виявлено, що, незважаючи на значну кількість експериментальних досліджень стосовно професійно-прикладної підготовки фахівців різних спеціальностей у процесі фізичного виховання (С. Іванов, О. Коломійцева, Е. Маляр, Л. Пилипей, Ю. Сергієнко, Н. Фалькова, В. Філінков, С. Халайджі, О. Церковна), актуальною залишається необхідність виявлення організаційно-педагогічних умов і розробки експериментальної програми професійно спрямованого фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу. Чинна навчальна програма з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації, як і всі попередні, не враховує особливостей майбутньої професійної діяльності та загальноприйнята для всіх спеціальностей народного господарства України.

У вітчизняній і зарубіжній літературі схарактеризовано різні методики організації професійно спрямованого фізичного виховання студентів окремих спеціальностей (А. Дяченко, Е. Маляр, А. Маракушин, Ю. Сергієнко, В. Тимошенко), галузей народного господарства взагалі (Н. Борейко, М. Виленський, В. Жидких, Ю. Євсєєв, В. Кабачков, О. Коломійцева, С. Коровін, С. Полієвський, Р. Раєвський, О. Фадіна, С. Халайджі, А. Чумічев, Н. Чухланцева, О. Ярмошук) та економічного фаху зокрема (В. Блінов, С. Іванов, С. Кириченко, Н. Тонков, Н. Фалькова).

Проміжок часу з початку 20-х років ХХ століття і до кінця 50-х років цього ж століття охарактеризований нами як *початковий період* розвитку програмового забезпечення студентів вищих навчальних закладах з питань професійної підготовки майбутніх фахівців засобами фізичного виховання. З початку 1960-х до кінця 1980-х років розпочинається *період масового впровадження професійно-прикладної підготовки* в навчальні програми з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. Період від 1991 року до 1998 року ми охарактеризували як *занепад* програмового забезпечення взагалі та професійно-прикладної підготовки в процесі

фізичного виховання зокрема. Із 1998 року і до теперішнього часу триває *період відродження* програмового забезпечення студентів вищих навчальних закладів з питань професійно-прикладної підготовки із застосуванням засобів фізичного виховання.

Трудова діяльність економістів різних спеціальностей (банківської справи, податківців, фінансистів, маркетологів) та їхні професійно важливі якості мають суттєві відмінності та характеризуються певними особливостями, що свідчить про необхідність розробки програм професійної підготовки майбутніх фахівців окремих спеціальностей.

У другому розділі **«Теоретико-методичні засади забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу»** розкрито вимоги до професійно-прикладної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг» засобами фізичного виховання, з'ясовано й охарактеризовано компоненти, критерії та рівні психофізичної, психологічної підготовленості і функціональної готовності майбутніх фахівців з маркетингу до професійної діяльності, теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг», представлено методику розвитку (формування) професійно важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу.

Професія маркетолога, відповідно до його освітньо-кваліфікаційної характеристики, висуває високі вимоги до рівня фахової підготовленості спеціалістів сфери «Маркетингу». Так, для виконання професійних обов'язків маркетолог повинен мати здорову нервову та серцево-судинну системи. Важливою умовою роботи за спеціальністю маркетолога є відсутність порушень психіки, функціональних розладів органів мовлення, слуху та зору.

Розлади стану здоров'я маркетологів (захворювання органів чуття, центральної та периферійної нервової й серцево-судинної систем) зумовлені нервово-психічним і статичним напруженням, а також перевантаженістю слухового та зорового аналізаторів, опорно-рухового апарату.

Виконання обов'язків маркетолога потребує напруженої розумової діяльності. Від маркетолога вимагається високий рівень концентрації та стійкості уваги, оперативної пам'яті. Маркетологу необхідні добре розвинені кінестетичні відчуття м'язів рук, оперативне мислення, ініціативність, наполегливість, рішучість. Бажаними професійно важливими якостями визнано спритність, загальну витривалість, швидкість і точність рухової реакції.

Для ефективного виконання професійних обов'язків маркетологу необхідна вольова регуляція психічних процесів, добре розвинена сенсомоторна координація, висока швидкість сприйняття й оцінювання ситуації. Зібраність і висока зосередженість допоможе спеціалістові з маркетингу досягти значних успіхів у професійній діяльності. Для спеціалістів з маркетингу обов'язковим є володіння автоматизованими програмними засобами, сучасною обчислювальною технікою, новими технологіями опрацювання інформації. У зв'язку із цим помітно

трансформується зміст праці фахівців, що загострює питання розвитку, збереження та зростання їхніх професійно важливих якостей.

Виявлені нами особливості професійної діяльності маркетолога та його професійно важливих якостей, а також покладені в основу наукові дослідження Н. Борейко, Н. Вовчатої та А. Степанко стали передумовою проектування моделі професійно-прикладної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг» до професійної діяльності в процесі фізичного виховання (рис. 1).

розвиток і формування професійно важливих якостей майбутнього фахівця.

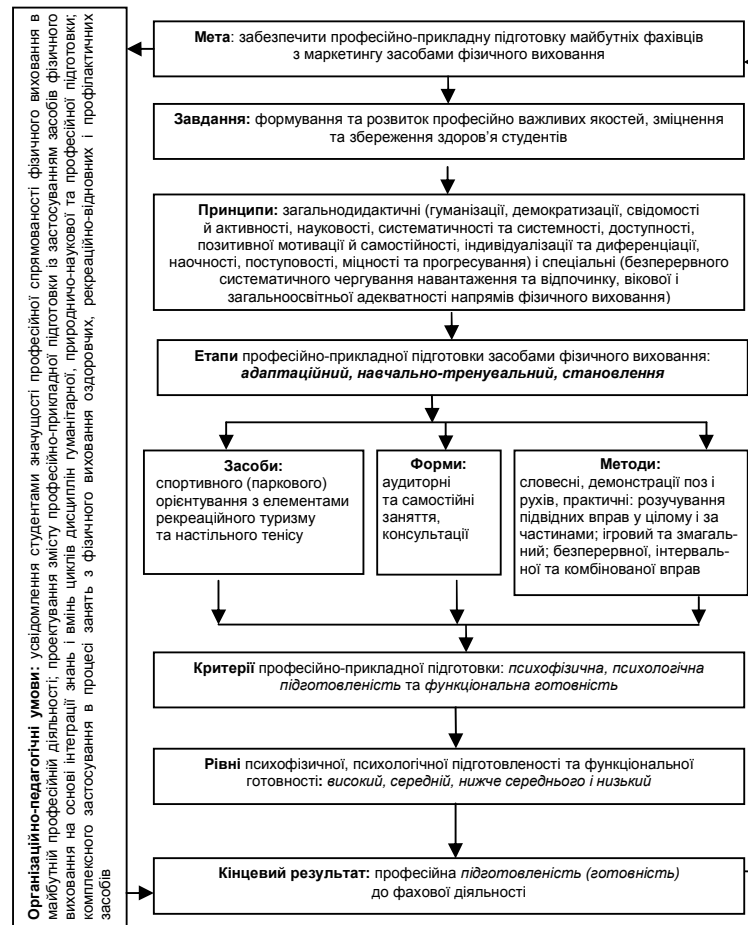

Рис. 1. Модель професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу до професійної діяльності у процесі фізичного виховання

Стан професійно-прикладної підготовки засобами фізичного виховання характеризується певними критеріями та показниками професійної підготовленості (психофізичної – загальна витривалість, загальна координованість (спритність), швидкість рухової реакції, сенсомоторна координованість рук, кінестетичні відчуття м'язів рук; психологічної – рішучість, наполегливість, ініціативність, емоційна стійкість, концентрація та стійкість уваги, оперативна пам'ять, оперативне, аналітичне, креативне мислення, комунікативні схильності; функціональної готовності – соматичне здоров'я, продуктивність розумової діяльності) за такими рівнями: високий, середній, нижче

середнього та низький.

Для реалізації експериментальної програми розвитку та формування професійно важливих якостей студентів спеціальності «Маркетинг» були забезпечені такі *організаційно-педагогічні умови*: усвідомлення студентами значущості професійної спрямованості фізичного виховання в майбутній професійній діяльності; проектування змісту професійно-прикладної підготовки із застосуванням засобів фізичного виховання на основі інтеграції знань і вмінь циклів дисциплін гуманітарної, природничо-наукової та професійної підготовки; комплексне застосування в процесі занять з фізичного виховання оздоровчих, рекреаційно-відновних і профілактичних засобів.

Упровадження умови *усвідомлення студентами значущості професійної спрямованості фізичного виховання в майбутній професійній діяльності* сприяло формуванню позитивного ставлення до занять професійно-прикладними фізичними вправами.

Організаційно-педагогічна умова *проектування змісту професійно-прикладної підготовки із застосуванням засобів фізичного виховання на основі інтеграції знань і вмінь циклів дисциплін гуманітарної, природничо-наукової та професійної підготовки* передбачала

Умова *комплексне застосування в процесі занять із фізичного виховання оздоровчих, рекреаційно-відновних і профілактичних засобів* спрямована на покращення рівня соматичного здоров'я студентів, їхнє відновлення після навчальної діяльності та профілактику професійних захворювань.

У процесі дослідження ми керувалися загальнодидактичними *принципами* професійно спрямованого фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг» (гуманізації, демократизації, свідомості й активності, науковості, систематичності та системності, доступності, позитивної мотивації й самостійності, індивідуалізації та диференціації, наочності, поступовості, міцності та прогресування) і спеціальними (безперервного систематичного чергування навантаження та відпочинку, вікової і загальноосвітньої адекватності напрямів фізичного виховання).

Ефективними *засобами* професійно спрямованого фізичного виховання виявились: спортивне (паркове) орієнтування з елементами рекреаційного туризму та настільний теніс.

Визначено дійові методи (словесні, демонстрації поз і рухів, практичні: розучування підвідних вправ у цілому та за частинами; ігровий та змагальний; безперервної, інтервальної та комбінованої вправ) і методичні прийоми (виконання вправ із вирішенням різноманітних рухових алгоритмічних і творчих завдань, з жорстким лімітом часу, у стані подолання стомлення, в умовах викликаних сильними негативними емоціями, ризику, змагальної емоційної напруженості, несприятливої погоди тощо) розвитку та формування професійно важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу.

Процес професійно спрямованого фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг»

здійснювався через такі *форми* організації занять: теоретичні, практичні та контрольні; самостійні, індивідуальні, з невестигаючими студентами; консультації викладача.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу»** проведено експериментальну перевірку організаційно-педагогічних умов ефективної професійної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг» у процесі фізичного виховання.

Результати експериментального дослідження показали, що суттєво покращити процес професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу засобами фізичного виховання можна на основі реалізації моделі професійної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг» до трудової діяльності; упровадження в навчально-виховний процес організаційно-педагогічних умов; визначення рівня розвитку і сформованості професійно важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу.

Порівняльний аналіз результатів дослідження показав, що в студентів чоловічої і жіночої статі за період педагогічного експерименту показники рівня розвитку та формування професійно важливих якостей зросли як в експериментальній, так і в контрольній групі. Але в студентів експериментальної групи зафіксовані вищі показники розвитку (сформованості) цих якостей, ніж в однокурсників контрольної групи – $P < 0,05$.

Так, при виконанні тесту на витривалість, результати з бігу на 3000 м чоловіків експериментальної та контрольної груп достовірно відрізняються між собою ($t = 7,15$; $P < 0,05$). Зазначено достовірну різницю після проведення педагогічного експерименту результатів з бігу на 2000 м жінок контрольної і експериментальної груп ($t = 10,04$; $P < 0,05$).

Різниця кінцевих даних тесту на спритність між контрольною і експериментальною групами чоловіків є вірогідною ($t = 5,34$; $P < 0,05$). Жінки експериментальної групи краще виконали умови тесту «Човниковий біг» 4×9 м порівняно з контрольною групою ($t = 7,12$; $P < 0,05$).

При порівнянні кінцевих даних студентів-чоловіків експериментальної та контрольної груп в «естафетному» тесті зафіксовано вірогідну різницю середніх показників швидкості рухової реакції ($t = 4,76$; $P < 0,05$). Зафіксовано достовірне покращення результату швидкості рухової реакції в жінок експериментальної групи порівняно з результатом контрольної групи ($t = 5,90$; $P < 0,05$).

Різниця показників сенсомоторної координованості та кінестетичного відчуття м'язів рук між студентами чоловічої статі експериментальної та контрольної груп після педагогічного експерименту є достовірною ($t = 15,37$; $P < 0,05$ та $t = 3,15$; $P < 0,05$ відповідно). Аналітичну закономірність зауважено при аналізі результатів виконання тесту на сенсомоторну координованість і кінестетичне відчуття м'язів рук у жінок. Різниця середніх результатів контрольної і експериментальної груп достовірна ($t = 12,97$; $P < 0,05$ та $t = 3,43$; $P < 0,05$ відповідно).

Аналіз показників контрольної і експериментальної груп за тестами визначення

комунікативних схильностей та емоційно-вольових якостей показав, що позитивні зміни результатів у жінок експериментальної групи достовірно кращі, ніж у жінок контрольної групи. Найвагоміший приріст результатів у жінок експериментальної групи порівняно з результатами жінок контрольної групи зафіксовано при оцінці тесту «Ініціативність» ($t = 16,82$; $P < 0,05$). Найбільші позитивні зрушення в контрольній групі чоловіків зафіксовано у виконанні тесту на визначення «Рішучості» ($T = 4,8$; $P < 0,05$), а найменші – під час виконання тесту на визначення наполегливості й ініціативності ($T = 2,61$; $P < 0,05$). Найвагоміший приріст результатів у чоловіків експериментальної групи зафіксовано при оцінці тесту «Комунікативні схильності» ($T = 11,01$; $P < 0,05$).

Порівняльний аналіз результатів оцінки психічних якостей жінок контрольної і експериментальної груп показав, що за всіма досліджуваними показниками результати експериментальної групи достовірно кращі порівняно з результатами контрольної групи ($P < 0,05$). Разом із тим зауважено, що позитивні зміни показників експериментальної групи (чоловіків) вагоміші, ніж у чоловіків контрольної групи.

Отримані дані дозволяють стверджувати, що професійно спрямована програма фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг», запропонована нами, прогресивніша, ніж чинна. Вона позитивно впливає на розвиток і формування професійно важливих якостей, які домінують у професійній діяльності фахівця з маркетингу.

Аналіз отриманих результатів показників рівня соматичного здоров'я показав (табл. 1), що у чоловіків експериментальної групи рівень соматичного здоров'я покращився із середнього до вище середнього рівня здоров'я (12,52 бала).

Таблиця 1

Показники рівня соматичного здоров'я студентів експериментальної та контрольної груп

Стать	Група	Етап дослідження										R	T	P
		До експерименту					Після експерименту							
		M_x	$S_x \pm$	$m \pm$	t	P	M_x	$S_x \pm$	$m \pm$	t	P			
Ч	ЕГ	7,79	1,72	0,24	1,24	> 0,05	12,52	1,95	0,36	5,36	< 0,05	4,73	9,79	< 0,05
	КГ	8,16	1,58	0,33			8,45	2,04	0,41			0,29	1,36	> 0,05
Ж	ЕГ	8,92	1,67	0,31	0,36	> 0,05	11,95	1,84	0,24			3,03	8,17	< 0,05
	КГ	8,11	1,79	0,43			8,59	1,12	0,45	4,18	< 0,05	0,48	1,50	> 0,05

У жінок експериментальної групи рівень соматичного здоров'я покращився до максимального показника середнього рівня й становив 11,95 бала. Приріст показників соматичного здоров'я в цієї групи досліджуваних є достовірним ($P < 0,05$) і становить 4,73 бала в чоловіків та 3,03 бала в жінок. У контрольній групі досліджуваних приріст аналогічних показників був менш значним. Так, приріст показників здоров'я в контрольній групі жінок за період експерименту склав 0,48 бала ($T = 1,50$ і $P < 0,05$), а в контрольній групі чоловіків – 0,29 бала ($T = 1,36$ і $P > 0,05$).

Для визначення ефективності впливу запропонованої нами програми фізичного виховання на

продуктивність розумової діяльності майбутніх фахівців з маркетингу ми змоделювали робочий день маркетолога. Аналіз результатів дослідження показав, що в експериментальній групі продуктивність діяльності не погіршилася після 4 годин професійного навантаження (табл. 2).

Таблиця 2

Показники продуктивності розумових дій студентів експериментальної та контрольної груп за час змодельованого навантаження

Стать	Група	Етап дослідження										R	T	P
		До експерименту					Після експерименту							
		M _x	S _{x±}	m±	t	P	M _x	S _{x±}	m±	t	P			
Ч	ЕГ	27,39	1,64	1,11	1,13	> 0,05	27,31	1,79	0,96	3,26	< 0,05	0,08	1,26	> 0,05
	КГ	26,54	1,43	0,93			24,42	2,13	0,91			2,12	2,94	< 0,05
Ж	ЕГ	28,49	1,58	0,67	1,20	> 0,05	28,32	1,73	0,78	4,07	< 0,05	0,17	1,19	> 0,05
	КГ	27,87	1,64	0,83			24,98	1,35	1,19			2,89	3,74	< 0,05

Після 4 годин професійної праці в експериментальній групі жінок і чоловіків зафіксовано незначне підвищення рівня продуктивності розумової діяльності, що характеризує впрацювання та тренувальний ефект здійснюваної діяльності за незначного стомлення ($P > 0,05$). Водночас у контрольній групі після 4 годин роботи зафіксовано погіршення результатів ($P < 0,05$). Порівняльний аналіз показників продуктивності розумової діяльності після 4 годин професійного навантаження показав, що ці показники як в експериментальній групі чоловіків, так і в експериментальній групі жінок достовірно кращі, ніж у чоловіків контрольної групи ($t = 3,26$; $P < 0,05$) і жінок контрольної групи ($t = 4,07$; $P < 0,05$).

Отже, отримані в процесі формувального етапу експерименту результати та їх аналіз дозволяє стверджувати, що розроблена професійно спрямована програма фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг» ефективна й доцільна для впровадження в педагогічний процес за певних організаційно-педагогічних умов.

Результати проведених досліджень піддавались статистичній обробці з використанням РС IBM «Celeron–2,40 GHz» за допомогою електронних таблиць «Microsoft Office Excel 2007» for Windows XP.

У **висновках** викладено основні результати теоретико-методичного дослідження професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу засобами фізичного виховання:

1. Аналіз науково-методичної літератури з проблеми професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання та практики професійної діяльності фахівців галузі «Маркетингу» дає можливість стверджувати, що сутність професійно-прикладної підготовки виходить і базується на загальнотеоретичних знаннях про особистість, а також шляхах формування через конкретну діяльність визначених функцій нервово-м'язового апарату, серцево-судинної системи, внутрішніх органів і сенсорних систем тих, хто навчається.

Професійно-прикладна підготовка майбутніх фахівців з маркетингу в процесі фізичного виховання – це спеціально організований навчально-виховний процес із вибірково спрямованим використанням засобів фізичної культури та спорту для підготовки людини до конкретної

професійної діяльності.

Професійній діяльності маркетолога притаманні певні властивості трьох типів професій: «людина–людина», «людина–знакова система» та «людина–ринок» і протікає в умовах впливу таких несприятливих чинників, як наявність психічно-емоційного і статичного напруження, перевантаженість слухового, зорового й рухового аналізаторів та підвищена відповідальність за результати роботи. Ефективність професійної діяльності найперше визначається рівнем розвитку та сформованості психофізичних і психічних якостей які посідають провідне місце в структурі професійно важливих якостей маркетолога.

Для професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу в процесі фізичного виховання характерна чітка структура, яка має свої специфічні ідеологічні, методичні й організаційні основи. Її структурними елементами є певна спрямованість, спеціальні засоби та методи, форми організації тих, хто навчається у вищих навчальних закладах.

2. Визначено періоди розвитку програмового забезпечення студентів вищих навчальних закладах з питань професійної підготовки майбутніх фахівців засобами фізичного виховання: *початковий* (проміжок часу з початку 20-х років ХХ століття і до кінця 50-х років цього ж століття); *масового впровадження професійно-прикладної підготовки* у навчальні програми з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів (з початку 1960-х до кінця 1980-х років); *занепад* програмового забезпечення взагалі та професійно-прикладної підготовки у процесі фізичного виховання зокрема (від 1991 року до 1998 року); *відродження* (з 1998 року і до теперішнього часу).

У чинній навчальній програмі (2003 р.) з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів міститься понад 50 % питань загального професійно-прикладного характеру, проте вона недостатньо враховує особливості майбутньої професійної діяльності студентів спеціальності «Маркетинг» та їхніх професійно важливих якостей. Водночас вивчення навчально-виховного процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах свідчить, що в більшості з них на початковому етапі навчання (I–II курс) на професійно-прикладну підготовку студентів у процесі фізичного виховання відводиться лише 8 академічних годин.

3. Установлено, що ефективність професійно спрямованого фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу зростає за конкретних організаційно-педагогічних умов: усвідомлення студентами значущості професійної спрямованості фізичного виховання в майбутній професійній діяльності; проектування змісту професійно-прикладної підготовки із застосуванням засобів фізичного виховання на основі інтеграції знань і вмій циклів дисциплін гуманітарної, природничо-наукової та професійної підготовки; комплексного застосування в процесі занять із фізичного виховання оздоровчих, рекреаційно-відновних і профілактичних засобів.

Упровадження умови «усвідомлення студентами значущості професійної спрямованості

фізичного виховання в майбутній професійній діяльності» сприяло формуванню позитивного ставлення до занять професійно-прикладними фізичними вправами.

Організаційно-педагогічна умова *«проектування змісту професійно-прикладної підготовки із застосуванням засобів фізичного виховання на основі інтеграції знань і вмінь циклів дисциплін гуманітарної, природничо-наукової та професійної підготовки»* передбачала розвиток і формування професійно важливих якостей майбутнього фахівця.

Умова *«комплексне застосування в процесі занять з фізичного виховання оздоровчих, рекреаційно-відновних і профілактичних засобів»* спрямована на покращення рівня соматичного здоров'я студентів, їхнє відновлення після навчальної діяльності та профілактику професійних захворювань.

Науково обгрунтовані організаційно-педагогічні умови є наріжним каменем розробленої моделі професійно-прикладної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг» у процесі фізичного виховання. Структурні компоненти спроектованої моделі (мета, завдання, принципи, етапи професійно-прикладної підготовки, засоби, форми, методи, критерії підготовки й рівні готовності, кінцевий результат) спрямовано на психофізичну й психологічну підготовленість і функціональну готовність майбутніх фахівців з маркетингу до професійної діяльності.

4. Розроблено й експериментально перевірено методику розвитку та формування професійно важливих якостей студентів спеціальності «Маркетинг». Основою для загальної оцінки рівня розвитку професійно важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу є визначення критеріїв і показників професійно-прикладної підготовленості (**психофізичної:** *загальна витривалість, загальна координованість (спритність), швидкість рухової реакції, сенсомоторна координованість рук, кінестетичні відчуття м'язів рук; психологічної:* *рішучість, наполегливість, ініціативність, емоційна стійкість, концентрація та стійкість уваги, оперативна пам'ять, оперативне, аналітичне та креативне мислення, комунікативні схильності;* та **функціональної готовності:** *соматичне здоров'я; продуктивність розумової діяльності*) за такими рівнями: високий, середній, нижче середнього та низький.

У студентів експериментальної групи зафіксовані вищі показники розвитку та сформованості професійно важливих якостей, ніж в однокурсників контрольної групи – $P < 0,05$. Зокрема, зміна рівня розвитку психофізичної підготовленості з усіх показників тестування в експериментальній групі значно вища, ніж у контрольній групі ($P < 0,05$). У представників експериментальної групи порівняно з контрольною групою суттєво покращився рівень сформованості комунікативних схильностей та емоційно-вольових якостей ($P < 0,05$). Зафіксовано достовірні покращення показників психічних якостей у студентів експериментальної групи ($P < 0,05$).

Суттєві зрушення відбулися в показниках рівня соматичного здоров'я досліджуваних. Підвищення показників рівня соматичного здоров'я студентів спеціальності «Маркетинг»

експериментальної групи свідчать про поліпшення стану їхнього здоров'я ($P < 0,05$).

Упровадження навчального матеріалу з використанням спортивного (паркового) орієнтування з елементами рекреаційного туризму та настільного тенісу в зміст дидактичних компонентів навчальної програми з фізичного виховання для вищих навчальних закладів підвищує професійну підготовленість студентів (результати змодельованого нами робочого дня свідчать про продуктивність розумової діяльності в експериментальній групі ($P > 0,05$); водночас у контрольній групі зафіксовано погіршення результатів продуктивності розумової діяльності – $P < 0,05$) і забезпечує значно вищий педагогічний ефект фізичного виховання.

Наше дослідження не висвітлює всіх аспектів проблеми професійної підготовки студентів спеціальності «Маркетинг» засобами фізичного виховання. Необхідне подальше розроблення змісту елективного компонента навчальної програми з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів ряду спеціальностей напряму підготовки «Економіка і підприємництво». Доцільно також розробити комп'ютерну програму виявлення професійно важливих якостей фахівців з маркетингу в абітурієнтів спеціальності «Маркетинг» для визначення їхньої придатності до майбутньої професійної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчально-методичні матеріали:

1. Професійно-прикладна спрямованість занять з фізичного виховання студентів напряму підготовки «Економіка і підприємництво» (на прикладі студентів спеціальності «Маркетинг») [електронний ресурс] : методичні рекомендації для студентів напряму підготовки «Економіка і підприємництво» /ХНУ / А. А. Ребрина. – Хмельницький, 2010. – 51 с. – Режим доступу : http://Library.tup.km.ua/asp/php_f

Статті у наукових фахових виданнях з педагогіки:

2. Ребрина А. Особливості професійної діяльності як основа визначення змісту елективного компоненту навчальної програми з фізичного виховання для студентів-маркетологів закладів вищої освіти / А. Ребрина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [монографія / ред. проф. С. С. Єрмакова]. – Харків, 2006. – № 4. – С. 153–156.

3. Ребрина А. А. Визначення початкових показників розвитку та вдосконалення професійно-важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу засобами фізичної підготовки / А. А. Ребрина // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія : педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Чернівці, 2011. – Вип. 544. – С. 90–99.

4. Ребрина А. А. Дослідження позитивного ставлення студентів до фізичного виховання в психолого-педагогічній літературі та освітній практиці / А. А. Ребрина // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – Тернопіль, 2003. –

№ 2. – С. 60–62.

5. Ребрина А. А. Ефективність розвитку та формування професійно-важливих якостей майбутніх фахівців з маркетингу засобами професійно-прикладної фізичної підготовки / А. А. Ребрина // Збірник наукових праць Національної академії прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. Серія : педагогічні та психологічні науки. – Хмельницький, 2011. – Вип. 57. – С. 72–78.

6. Ребрина А. А. Методологічні особливості організації змісту навчальної програми з фізичного виховання студентів спеціальності «Маркетинг» / А. А. Ребрина // Збірник наукових праць Національної академії прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. Серія : педагогічні та психологічні науки. – Хмельницький, 2011. – Вип. 53. – С. 99–101.

7. Ребрина А. А. Особливості трудової діяльності маркетологів та їх професійно значущі якості у ППФП / А. А. Ребрина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. праць / [ред. С. С. Єрмакова] – Харків, 2005. – № 12. – С. 40–47.

Статті у фахових виданнях з фізичного виховання та спорту:

8. Ребрина А. Спортивне орієнтування у змісті елективного компонента навчальної програми з фізичного виховання студентів-маркетологів / А. Ребрина // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – Київ, 2007. – № 4. – С. 70–72.

9. Ребрина А. А. Засоби настільного тенісу у змісті елективного компонента навчальної програми з фізичного виховання для студентів-маркетологів закладів вищої освіти / А. А. Ребрина // Молода спортивна наука України : зб. наук. статей з галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 2007 – Вип. 11. – Т. 1. – С. 36–37.

10. Ребрина А. А. Особливості професійної підготовки студентів економічних спеціальностей в процесі фізичного виховання / А. А. Ребрина // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури і спорту. – Львів, 2006. – Вип. 10. – Т. 1. – С. 38–39.

11. Ребрина А. А. Проблема виховання у студентів вищого технічного закладу освіти позитивного ставлення до фізичного виховання / А. А. Ребрина // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць. – Львів, 2003 – № 7 (2) – С. 205–207.

12. Ребрина А. А. Професійна підготовка студентів-маркетологів засобами фізичного виховання / А. А. Ребрина // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури і спорту. – Львів, 2004. – Вип. 8. – Т. 3. – С. 295–298.

Інші видання:

13. Ребрина А. А. Професійно важливі якості та особливості трудової діяльності маркетологів як чинник змісту їхньої ППФП / А. А. Ребрина // Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту : матеріали наук. конф., (8–9 грудня 2005 р., м. Харків) / ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – Харків, 2005. – С. 63–65.

АНОТАЦІЇ

Ребрина А. А. Організаційно-педагогічні умови забезпечення професійної спрямованості фізичного виховання майбутніх фахівців з маркетингу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2011.

У дисертації обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови професійно-прикладної підготовки до професійної діяльності майбутніх фахівців з маркетингу в процесі фізичного виховання: усвідомлення студентами значущості професійної спрямованості фізичного виховання в майбутній професійній діяльності; проектування змісту професійно-прикладної підготовки із застосуванням засобів фізичного виховання на основі інтеграції знань і вмінь циклів дисциплін гуманітарної, природничо-наукової та професійної підготовки; комплексного застосування в процесі занять із фізичного виховання оздоровчих, рекреаційно-відновних і профілактичних засобів. З'ясовано суть і структуру професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу в процесі фізичного виховання як взаємозв'язок гностичного, емоційно-мотиваційного та діяльнісно-поведінкового компонентів; виявлено критерії, показники і рівні психофізичної, психологічної підготовленості та функціональної готовності.

У науковій праці проаналізовано результати констатувального та формувального етапів експерименту з використанням програми професійно-прикладної підготовки засобами фізичного виховання (спортивного (паркового) орієнтування з елементами рекреаційного туризму, настільного тенісу).

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній фахівець з маркетингу, модель професійно-прикладної підготовки, професійно важливі якості, організаційно-педагогічні умови, методика розвитку та формування професійних якостей.

Ребрина А. А. Организационно-педагогические условия обеспечения профессиональной направленности физического воспитания будущих специалистов по маркетингу. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка. – Тернополь, 2011.

Диссертационная работа посвящена вопросам профессионально-прикладной подготовки студентов специальности «Маркетинг» к профессиональной деятельности средствами физического воспитания.

На основе анализа отечественной и зарубежной научно-методической литературы по проблеме профессиональной подготовки студентов вузов в процессе физического воспитания,

программного обеспечения профессионально-прикладной подготовки студенческой молодежи с использованием средств физического воспитания, особенностей основных педагогических концепций профессионально-прикладной подготовки студентов экономического профиля в процессе физического воспитания выяснена суть и структура профессионально-прикладной подготовки будущих специалистов по маркетингу средствами физического воспитания как взаимосвязь гностического, эмоционально-мотивационного и деятельно-поведенческого компонентов.

В диссертации раскрыты требования к профессионально-прикладной подготовке будущих специалистов по маркетингу средствами физического воспитания, определена и изложена характеристика компонентов, критериев и уровней их психофизической, психологической подготовленности и функциональной готовности к профессиональной деятельности; обоснованы организационно-педагогические условия профессионально-прикладной подготовки будущих специалистов по маркетингу к профессиональной деятельности средствами физического воспитания: осознание студентами значимости профессиональной направленности физического воспитания в будущей профессиональной деятельности; проектирование содержания профессионально-прикладной подготовки средствами физического воспитания на основе интеграции знаний и умений циклов дисциплин гуманитарной, естественнонаучной и профессиональной подготовки; комплексного использования в процессе занятий по физическому воспитанию оздоровительных, рекреационно-восстановительных и профилактических средств.

Реализация условия «осознание студентами значимости профессиональной направленности физического воспитания в будущей профессиональной деятельности» способствовало формированию позитивного отношения к занятиям профессионально-прикладными физическими упражнениями.

Организационно-педагогическое условие «проектирование содержания профессионально-прикладной подготовки средствами физического воспитания на основе интеграции знаний и умений циклов дисциплин гуманитарной, естественнонаучной и профессиональной подготовки» предусматривает развитие и формирование профессиональных качеств будущего специалиста.

Условие «комплексное использование в процессе занятий по физическому воспитанию оздоровительных, рекреационно-восстановительных и профилактических средств» направлено на улучшение уровня соматического здоровья студентов, их восстановление после учебной деятельности и профилактику профессиональных заболеваний.

Представлено методика развития и формирования профессиональных качеств будущих специалистов по маркетингу.

Проанализировано результаты констатирующего и формирующего этапов эксперимента с использованием программы профессионально-прикладной подготовки средствами физического

воспитания (спортивного (паркового) ориентирования с элементами рекреационного туризма и настольного тенниса).

Дополнено данные об уровне развития профессионально важных качеств и здоровья студентов вузов на начальном этапе учебно-воспитательного процесса и данные, что подтверждают эффективность профессионально направленного физического воспитания в высших учебных заведениях.

Экспериментально проверено эффективность организационно-педагогических условий профессионально-прикладной подготовки будущих специалистов по маркетингу средствами физического воспитания.

Дополнено и обогащено научно-методической информацией результаты исследований профессионально-направленного физического воспитания будущих специалистов направления подготовки 0501 «Экономика и предпринимательство», которое дает возможность целеустремленно влиять специальными упражнениями на развитие отдельных профессиональных качеств студентов для улучшения их профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, специалист по маркетингу, модель профессионально-прикладной подготовки студентов специальности «Маркетинг», профессионально важные качества, организационно-педагогические условия, методика развития и формирования профессиональных качеств.

Rebryna A. A. Organization and pedagogical conditions of professional orientation provision of physical education of future specialists in marketing. – Manuscript.

Dissertation for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Ternopil Volodymyr Hnatiuk national Pedagogical University. – Ternopil, 2011.

Organizational and pedagogical conditions of professional and practical preparation to the professional activity of future specialists in marketing in the process of physical education have been substantiated and experimentally verified in the thesis: student realization of physical education orientation significance in the future professional activity; professional and practical preparation content projecting with the use of physical education means and on the basis of knowledge and skills integration within the Humanities, natural science and professional disciplines; complex application of health-conscious, recreational and preventive means in the process of physical education classes; the gist and structure of professional and practical preparation of the future specialists in marketing in the process of physical education as an interdependence of gnostic, emotional and motivational activity and behavioural components have been defined; the criteria, indexes and psychophysical and psychological levels of preparedness and functional readiness have been revealed.

The results of the initial and the main stages of the experiment with the use of professional and practical preparation programme by means of physical education (mainly ping-pong, sports (parking) orientation with the recreational tourism elements) have been analysed in this scientific paper.

Key words: professional preparation, a future specialist in marketing, professional and practical preparation; professionally-valuable qualities; organizational and pedagogical conditions; methods of developing professionally-valuable qualities.